

PRZE (2771) *praep*

e jasne. ◇ W wyrażeniu skostniałym: przécż (46), przecz (27); przécż OrzQuin (2), BiałKat, KochPs (6), KochTr (2), KochMRot, KochPieś (5), KochWr, GórnTroas, KochCn, KochFrag (2), OrzJan, SarnStat, GosłCast (3); przecz OpecŻyw, Mącz (12), OstrEpit, SiebRozmyśl; przécż : przecz MurzHist (2:6), MurzNT (12:2), KochFr (2:1), PudłFr (2:2), ZawJeft (1:1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Cum A (2769) :

1. Wskazuje na powód, przyczynę: z powodu; per Miech, Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; propter Miech, PolAnt, Vulg, JanStat, Cn; in Vulg, PolAnt, Modrz; prae Vulg, PolAnt, Cn; pro HistAl, Modrz, Cn; a, super Vulg, PolAnt; ob Modrz, JanStat; ab PolAnt (2203) : ZapWar 1508 nr 2044; ZapMaz II G 61/159-160v; BierRaj 18v, 19v, 23; Kot niegdy kurá włápił/ A śnieć fie go nie vkwápił: Ale chciał náleść przyczynę/ Iżeby go śniadł prze winę. BierEz H3v, E3v, F3, N4, O4v, R2 [2 r.], S3v; Przecię [Jezu] moje wnętrznofci fą fie rofpálily/ ij oczy przecię moje ślzami fie oblály OpecŻyw 20, 3v, 19, 42, 51, 89 (13); ForCnR A2v, B; PatKaz II 25; TarDuch B5; te^{go} dijablika albo święthe^{go} iana głowy [tj. rośliny] żadny człowiek prze iego oftre kąłanie niemoże ielć FalZioł I 66a, V 30, 30v, 67v; FalZiołUng V 119; BielŻyw 47, 106 [2 r.]; MiechGlab 51, 64; LibLeg 7/31v [3 r.], 10/153v, 11/41 [2 r.]; A gorá Bazan przebraná twoiá ácz ná wiele wierzchow rozdzielona będzie wnienawíci od inych gor prze ochędogę fwoię RejPs 98, 32v, 81 [2 r.], 90v, 104, 110v (16); A szędziowie, Podfzędkowie, pifarze ziemłci, ieflibi prze chorobę pravą na roczech ziemłkich oblicznie niebeli a przeich niebytnofcz Rokibi niedofli. Tedy na bliśko prziflich roczech [...] mayą prziffiącz czieliefnie iako pravą a niezmillioną chorobą na tich roczech niebeli. ComCrac 15v, 15v [3 r.]; Káždy ná fwe fkrzydło goni A prze náš włafny pożytek Ginie pośpolity vżytek RejRozpr F4, C2v; SeklWyzn 4; Iożeph z rodu żydowskiego Sin Iakoba człeka cznego Prze żazdrofcz od włafney braciey Był przedan do ziemie cudzey RejJóz A3, D3, E7, F7, F7v, Gv, N6v; powya(da) yfz prze okruczyenftwo mąza fwego kthore nadnya opyayacz fzyą ftroył wgrzech thenn yefth vpadla LibMal 1551/160v, 1547/134, 137v, 1550/151, 1551/161, 1553/174v, 175; RejRozm 396; RejKup f2v; HistAl C5; Dla tego tedy/ i prze tę nafzę okrutną zakamioność/ ftworzyciel nafz aby nás iefzcze niezatracił ale iako ocieć miłofierny do fiebie przywiódł MurzHist B2v, Lv; MurzNT Matth 18/6, 24/12, Mar 6/6; KromRozm II bv [2 r.]; Acz fye też to [obieranie biskupów] czáfem nyezdarzáło/ prze chytroć á przewrotność álbo też odmyenność ludzką. KromRozm III I8v, L3; Nierad IKM słyszy narzekania takowego na niesprawiedliwość prze mieszkanie [tj. odwlekanie] tych sądow Diar 24; prze pożytki kilkadziesiát osob wszytka Rzeczpospolita wielką szkodę a nieznośny ucisk cirpi. Diar 73, 21, 24 [2 r.], 27, 29, 37 (21); DiarDop 108; rodzicy prze zuchwálftwo dzyeci fwych/ przychodzą ku wyelkim fzkodam/ fráfunkam y zámutkam GliczKsiqz F7v, B3, Cv, N4, N7; Pokorna prózbá aby grzelzny prze vpadek nie był odrzuczon od obliczności Páńfkiey. LubPs B5 marg, Bv, B5 marg, K3v, L4, O2 (16); GroicPorz q3v, bb; SeklPieś 15v, 19, 31; Bo wfzytko to co widzifz też byli Anyeli/ A wielką zacność w niebie w fwoich ftaniech nieli. Ale prze ich niewiárę márnne fą ftrąceni RejWiz 86, 95v, 115v, 119, 151, 161v (16); Bo była [Hester] bárzo piękna/ á prze fwą wielką fliczność/ wfyfłtkim była wdzięczná y miłá. Leop Esth 2/15; Ale ktory cudzołożnikiem ieft/ prze niedofthátek fercá fwoiego/ ftráci duffę fwoię

Leop Prov 6/32, 1.*Reg* 25 arg, 3.*Reg* 14 arg, 2.*Par* 26/8, 4.*Esdr* 8/15, *Ps* 37/4 (21); Tákież y my/ miły Pánie Olefznicki/ prze złą Kłyężą y prze złe Kápłany/ nieopuľczaymy dobrych krzelćianow *OrzList* f2, d4v, fv; Sady Szadkowŕkie prze wielkość powiáthu maią być dwie niedzyeli dzyerżáne. *UstPraw* K2v, Fv, G2, H4v, I3v [2 r.], K2v; *LeszczRzecz* A4; CYbales był Perłki Krol/ ktorego wzgárdzili/ Prze iego frogie Íprawy/ z imawľy wľadzili. *RejZwierz* 33; O nędzny niewierniku/ [...] prze kęś nádzyeie/ pożytku márnego/ Pľuiefz Rzeczpóspolita/ y fiebye łámego. *RejZwierz* 109v, 32, 37v, 43, 46, 46v (15); *WyprKr* 114v; Tedy Ezau miał Iakobá w nienawiści/ prze ono błogofławienľstwo ktore przed niem wźiał od oycá łwego *BibRadz Gen* 27/41, *2v, *5v, I 3c marg, 10d marg, *Lev* 26/24 (22); A czemuż Ian Dźiáduľki Biľkup Przemyľki/ oto thu tego Goľpodarzá náľzego/ nietyľko był záklął prze poięćie Zony/ ále y z źemie był go wygnął *OrzRozm* H4v, A, C2 [2 r.], C3v, G2v [2 r.], H2v (14); Káľtor y Polux gdy łyľzeli iż łioľtrę Helenę wzyęto/ gonili Parifá/ ále prze nawáľność morľką rozbiegli fie rozno ná łtrony *BielKron* 56; Skánderbeg niemogľ ták być prętko ku tey potrzebie z łwoim ludem/ prze trudnoći ktore mu czynił Deľpot w źiemie *BielKron* 245v, 7, 9v, 44v, 100v, 102 (42); *KochSat* A2; *KochZg* A2 [2 r.], A2v, A4v [2 r.]; *KwiatKsiąż* N3; Hiľtorya Wenecka powiáda/ iż prze tho iedno łľowo: Oby iednégo Wenecya byłá. Wenetowie Książę łwoie ná plácu przed S.Márkiem/ zárázem obiećié dáli. *OrzQuin* D2; Czáľu niemam po temu/ ábym wiecznéy pámięći Męże godné zwycięľtwá onego/ tu przed wámi teraz wľpómináć miał/ bo y niemogę prze niedoľtátek dowćipu *OrzQuin* Rv, C3, G3v, I3v, Kv, O (18); A widzę że łą v nich gľowki bárzo chore/ Więcey prze co inľzego niź prze trunki łpore. *Prot* B3, A2, B2v, C2v, D, D2v, Ev; *LeovPrzep* D4; *RejAp kt*, 34v, 35v, 106, 120v (14); A wľzákoź niechcę ia/ áby prze tę moię łurowość/ miáło to odyć/ o co pan Koľtká łpytáć chciaľ. *GórnDworz* E5, B8, F4v, H6v, K2v, P7v (21); bo żądza ćieleľna przychodzi áľbo przecudność [!]/ áľbo przez bogáctwá/ áľbo przez czećć/ áľbo teź prze moc. *HistRzym* 5v; Y miłowaľ Krol Altyľtrátes bárzo Apolloná/ prze wielką mądrość iego *HistRzym* 13v, 6v, 8v, 9v, 10v, 12v (26); y łławá thego cnotliwego narodu Polľkyego/ ktory v inych narodow w máľym baczeniu był/ prze zátrudnienie ięzyká łwego/ rozľzyrzáć fie będye. *RejPos* A3v; Kaim teź iż młodźzego brátá Pan ofiáre wdzięczniey przyiáľ/ prze zazdrość zábiľ niewinnego Ablá brátá łwego. *RejPos* 56v, A3v, A5v, 2, 4v [2 r.], 7v [2 r.] (139); *RejPosWiecz*³ 98 [2 r.]; *BialKat* a4; Ach nieľtoćie ná ty Krzeććijány/ Iź wolá być z niecnymi pogány. Niźli z łobá w Krzeććijánľkiewy zgodzie/ Prze nieľtworność przychodźim k tey łzkodzie. *BielSat* G2v, G2, G4; Więć co fie w domu działo przeń zá omieľzkánie/ A z iákiem koľztem było wľzyťko wychowánie. *HistLan* A4v, A3v, A4, D2, F4; *KuczbKat* 255; A wiemy iákie páńľtwá prze złe krole vpadáły *RejZwierc* 41v; prze wľzeteczny żywot twoy będye rozerwano kroleľtwo twoie. *RejZwierc* 46v, 10, 40v, 41, 86 marg, 154v (32); *BielSpr* 56v; *KochMon* 22 [2 r.], 23, 24; Káľwiná/ iáko Antonius Democháres piľze/ prze łproľność á wľzeteczność iego/ z oyczyzny wľáľney wyľwiecono. *WujJud* 217, 2v, 64, 91v, 97, 194v, 199, 231; *WujJudConf* 15, 77 [2 r.], 77v, 190; Lecź ty rzekľeś: [...] poľożę nafienie twoie iáko piaľek morľki/ ktorego nie ľza zliczyć prze mnoľtwo. *BudBib Gen* 32/12, c4, *Deut* 33/24, *Ios* 5/1, 1.*Reg* 13/5, 3.*Reg* 8/33 (14); *BudBibKaw* A2v; Bowiem prze gľod niemáły/ doľtátku nie było. *HistHel* B4, D; A wolne żeglowánie Koronie zginęło/ Prze niemoźnego Páná wľzyťko fie to działo. *MycPrz* I [C]2; Sľáľko odpáďło prze nie porządne obieránie Łokietká. *MycPrz* II Cv, I [C]2, C3, II A2v, A3, B2v [2 r.]

(11); *Strum* P4; *WierKróc* A3v; *BiałKaz* Bv; A potym prosił Piłatá Iozef z Arymátheie będąc wczniem Iefułowym/ lecz potáiemnym prze boiazń Iudow/ áby ziął ciáło Iefułowe/ y pozwolił Piłat *BudNT Ioann* 19/38, *przedm d, Matth* 14/10, *Ioann* 7/13, 21, 32 (13); Bog dofyć wczynił obietnicy swoiey/ dawłszy ziemię Abráhámowemu potomftwu/ iáko obiecał/ którą oni iáko odporni y niepośłufzni prze złości swe vtracili. *CzechRozm* 74v, 75v, 163, 206v, 207v; *PapriPan* D4, P4v, Gg2, [Hh5]v; A to też iest rzecz pewna y prawdziwa/ iż prze vtrátę niepotrzebną niłzczeią bogáctwá/ á prze škromny á pomierny y porządny łzáfunek/ mnożą się. *ModrzBaz* 22, 6, [38], 57, 86v, 95 (10); Ale o Grekách wátpić niektorzy prze niewiádomość y łtárość śmieią *SkarJedn* A3v, 87, 90 [2 r.], 103, 123, 139 (26); Sżłám w Kfiążęcy dom zacny: dał był bog vrodę/ Dal potomftwo: dał dobrą/ nádewšzytko/ łlawę. Tom wšzytko prze człowieká złego vtráciłá. *KochOdpr* Bv, C, D2v; *Oczko* 3, 7v, 11v, 12v [3 r.], 14v, 22v, 26v; Zdrowia niémáłz w mym ciéle prze łtrách gniewu twego *KochPs* 55, 8, 58 [2 r.], 77, 86 [3 r.], 131 (26); Zimy iedney prze wielkie łniegi/ gdy owce po polu chodzić nie mogły/ troché miawšzy czáfu/ łzedł [Symeon] z rodzicámi do kościołá *SkarŻyw* 28; Do tego grobu wiele łię Chrześcían záwždy łchodziło: zwłáłzczá wnocy/ prze boiazń pogáńłtwá. *SkarŻyw* 70, 14, 15, 20, 30, 35 (86); *KochTr* 14, 16, 22 [2 r.]; A ludźie łpiący co? łą ci ktorzy prze gnušność łwoię/ plác dáli heretykom *CzechEp* 39, 123, 206, 404; Tedy niewiełz/ że prze cię moje łerce mdleie. *KochFr* 7, 27, 85, 88 [2 r.], 94 [2 r.], 98; Lecz iefli prze gury/ Albo ich [znaków] nie będziefz mógl obáczyc prze chmury/ Pátrzayže gwiazd/ które łą z ich włchodem łpoioné *KochPhaen* 20; *KochSz* B3v; *KochWz* 135 [2 r.]; *ReszList* 151, 176; Aczby to iefłcže łzeyłza vtrácić pieniądze/ ále łtrácić zdrowie prze marne pijańłtwo/ [...] toć to záprawdę nie rozum *WerGośc* 225; *WerKaz* 295, 296; *WisznTr* 24, 27; *BielSen* 15 [2 r.], 17 [2 r.]; *KochPam* 83; A prze to łrogié obłoków trzálkáníé Kłáda łye łáfy/ á piórun gdzie zmierzy Zle nie vderzy. *KochPieš* 31, 7, 28, 36, 38, 41; Któzby był rzékł/ ábyš tak w młodym wieku łwoim/ Miał prze łmierć zołtáwić žal przyiaćiołom twoim? *PudłFr* 41, 42; Cierpiál náłz Pan męki wielkie/ prze ludzkie grzechy wšzelákie *ArtKanc* E3v, D19, E20, F6v, I3v, K2 (17); *GórnRozm* Kv, L3v; *KochWr* 22, 27, 36; *PapriUp* A2; *ActReg* 29, 159; *GostGosp* 14, 36, 60, 66, 84, 148; *GostGospSieb* +3v; *GrochKal* 8; Iednáł gdy łie wielka trwogá sťálá ná morzu/ prze niepogodne żeglowánie żeglarze nie chcieli ná ten czás wozić. *Phil* C4, B2, B4, C, E [2 r.], E2 (21); *KochCz* B2v; *KochPij* Cv [2 r.], C2; *GrabowSet* A2v, B3v, B4v, D, D3v (14); *KochFrag* 43, 48; *OrzJan* 29, 32 [3 r.], 93; *OstrEpit* A2v; *WyprPl* C3v; A cokolwiek łię dobrego/ prze niepilność ábo nieoštrozność náłzę/ do tego czáfu opušćilo/ rácz tego łam miłościwie dołóżyć/ y to náłrodzić. *LatHar* 30, +5, 86, 131, 140, 162 (10); *RybGęšli* C, D, D2v, D3v; *WujNT przedm* 35, s. 12, 22, 72, 98 (15); *JanNKar* C; A přędłżégo zginienia niémáłz, iáko gdy rozerwáníé prze niezgodę áłbo iákié dopušłczenié Bołkié ná Rzeczpołpolitá přychodži. *SarnStat* 121; A iefliby który prze łmierć áłbo chorobę z miánowánych nie mógl bydž ná téy rewiziiéy/ inłżégo ná to mieyłce deputuiemy. *SarnStat* 392, 120, 32 [2 r.], 84, 85, 96 (50); *SiebRozmyšł* A, A2, D4v, E2v; ZYGMVNT PIERwłzy/ po Bráćiey ná wšzyłtkim Krol práwy: Oćiec oyczyzny náłzwan/ prze krolewłkie łpráwy. *KlonKr* A4, A4, A4v, E2v; *KmitaSpit* B2v, C2v, C6v; Može też *inter peculatum* policzyć wćiśnienie wšzyłtkiey Korony/ ktore łie dzieie prze niedozorność kontráktow z poštronnymi: w ktorých náš káždy łkubie/ á my łie niebaczymy. *PowodPr* 78, 12, 42, 69; *SkarKaz* 314b; Ná co we Włošzech *hospitalia* znáczne y dołtáteczne/ á v náš w

Wárfzáwie świętey pámieći Krol Stephan/ záložyc y zbudowác był raczył: ále tego prze niedbálftwo náfze nie dokonano *VotSzl* C2v; *CiekPotr* 22, 23, 30; *CzahTr* A3, G2v, K4; BA wieręc tak Orfzulko/ czyścieś vczyniła/ Y ześ mi tę na pámieć/ krałę przytoczyła. Bowiemech iuż prze rádość/ wśyftko opuściła *PaxLiz* D2, B2 [2 r.], C3v, D4v; *SkarKazSej* 692a; *KlonFlis* H3 *marg*; A potym gdy przyidzie čás naznaczony płacey/ Nie oddáią pieniędzy przyiacielkiewy pracy. Iedni prze niedošťátek: drudzy prze niedbálftwo: A trzeci prze łákomftwo: czwarty prze zuchwálftwo. *KlonWor* 73, 44; Wolálábých w tey ftronie niewidzieć cie byłá/ Bom prze twoię ošobę iuż fławę ftráciła. *PudłDydo* B4, A3, Bv, B2v [2 r.]; *SzarzRyt* C, C2; [*BielKron* 1551 3v, 6, 19v, 113v, 135; Rytyger zá drugá rázá/ prze nieznošny žal y wftyd/ od fwoieyze ręki zginął. *PlutBBud* R (*Linde*); *Apolog* 60; *WujBib* 2.Reg 6/7 (*Linde*)].

Powtórzenie: »prze ... a prze« (1): prze powodzi/ które pošpolicie w té czáfy przypadaia/ á prze nie/ wiele ich [*roków mielnickich*] ná fprawiedliwości fzwánkuia *SarnStat* 743.

Wyrażenia przyimkowe: »prze przyczynę(-y)« = *quia* *JanStat* (97): radbi tho Krol ye⁸⁰ m. dla pana twego vczynyl kyedibi mogl alie prze the przyczini vczinicz thego niemoze *LibLeg* 10/64, 6/119, 10/121v, 151, 11/11, 160v; *PatKaz* II 82v; *ZapWar* 1528 nr 2457, 1548 nr 2656; więcey flegma [*się czyni*] á to prze tę przyczynę gdy kto zbytnie wina pożywa tedy ono nie może być ftrawiono *GlabGad* Hv; *KlerWes* A2; A oddal odemnie ty przyczyny prze ktore bych fie zawftydác miał *RejPs* 178; *MurzHist* Ev; Wfzakże będziemli to co się tu powiedziało/ pilnie rozbierác/ możem wśyftki przyczyny przektoré się świat panu i flugám iego/ téfz i dziś/ przeciwia dobrze poznać. *MurzNT* 116, 126; *Diar* 28; *DiarDop* 112, 115 [2 r.]; Przyczyny prze ktore kto niemože być Sędziem. *GroicPorz* b2v; PRzyczyny prze ktore Oyćiec Syná z imienia wydźiedziczyć może/ thy fą. *GroicPorz* 14v, e2v, 14v, q3v, rv, r4 (12); *RejWiz* 115v; A ieden tám drugi fám padł n ápoły [!] vmárły/ vkázuiąc prze kthorą przyczynę vmierał [*causam demonstrabat mortis*]. *Leop Sap* 18/18; *UstPraw* Cv; *RejZwierz* 73v; Zátym rzekł Pan Abráhámowi/ Prze ktorąž wždy przyczynę śmieie fię Sará [*Ut quid risit Sarah*] *BibRadz* Gen 18/13; *OrzRozm* I; Ná then čás było też położono Koncilium w Trydenćie/ ále do roku/ potym było przełożone prze wiele przyczyn. *BielKron* 226v; Y co zá flepothá wálze fercá ofiádłá rycerftwo fláchetne/ że thak prze małą przyczinę fámie fiebie y mieyfce oyczyfte vtrácić chcecie *BielKron* 248v, 91v, 104, 105, 216v, 223 (14); Ale to opufzczam/ prze iuż ode mnie przepowiedziáne przyczyny *OrzQuin* Rv, E3v [3 r.]; ktož mie to/ y prze ktorą przyczynę w te želázá wfádził. *Górndworz* S6v, Y6v, Cc7; *GrzepGeom* D; Przetozem iemu wźiał złotą brodę prze dwoię przyczynę. *HistRzym* 3; WSzechmogący Pan/ po z martwych wftaniu fwoim świętym/ niechciał fie iáwnie wfzemu fwiáthu vkázác/ prze kilká przyczyn. *RejPos* 113v, 49, 51, 139, 197, 234, [254]; *BudBibKaw* A2v; *MycPrz* II C; *BudNT* Ff8v; *CzechRozm* 8, 36, 49v, 139v, 171 [2 r.]; Práwá bárzo fą wázne/ dla przyczyny prze ktorą pošťánowane [*leges maxime quidem valent propter rationem*]/ á wfzákož y dla zwierzchności vrzędu. *ModrzBaz* 69v; ftolica Rzymfka/ powiáda/ trzyma rządzenie wśyftkich košciołow wśyftkiego światá/ Y prze inne przyczyny/ y prze te/ iż była záwždy od fmródow Heretyckich prozna *SkarJedn* 112, 277; *SkarŻyw* 50, 413; *CzechEp* 243; *KochDz* 106 [2 r.]; Czemu narod wśyftek Beniáminow/ okrom fześci fet młodzieńcow/ iefť wygládzony? nie prze ktorą infzá przyczynę/ iedno dla ofzkárádzenia żony iednego/ Lewity/ z narodu Lewi. *WerKaz* 296; Vpadaia rzeczypošpolité/ iáko y kázda rzecz wfzelka/ abo przewnętrzną [!]/ ábo prze zwierzchnia

przyczynę. *KochWr* 20; *Phil* N3, P; *WujNT* 369; GDy tych czáfow łudzy wżędy wymawiali fie pánóm/ iż prze tę przyczynę/ że oni łámi złóđziei/ álbo złoczyńców/ álbo nieprzyiaćiół nie gónili/ oni téż tákowych złoczyńców gónić nie chćieli *SarnStat* 648, 363, 388, 869; *CzahTrPapr ktv*; *KlonWor* 17.

»prze to samo« (2): Wízákżem iednák te *varias lectiones* ktore w Nowym Teštámenćie Lowáńńkim v Plántiná drukowánym/ máią ten znák o/ przydány/ [...] wżędy opuścił folguiąc krotkości/ prze to łámo że łá máley wagi. *WujNT przedm* 18; Człowiek bez dobrych vczyńkow ieft niepożyteczny/ y prze to łámo będzie potępiony. *WujNT* 204.

Wyrażenia przyimkowe w funkcji przysłówka przyczyny: »przez, prze co, przec« = *dłaczego, z jakiego powodu; i dlatego, z tego powodu; quare PolAnt, Vulg, Cn; cur PolAnt, Modrz, Cn; quamobrem, quapropter Mącz, Cn; quid ita Mącz; itaque Modrz; quidnam Cn* (798:81:2): a wćhakosz naschi czokolwyek Tvrczi mowicz bedą a czo za prziczini dawacz przeczbi thi granycze tak bicz niemiali pylnie tho włitko pyśfacz bendą *LibLeg* 10/70v, 10/120v, 154, 11/26v, 88, 139v, 170v; Przecz go bijełz bez przyczyny? Niemałz do niego żadney winy *BierEz* A3v, A3v, B2v [2 r.], Cv, C2, D2 (16); *OpecŻyw* 169; [*rad ci wszystko powiem*] abych vrzędowi śwemu dofyćz vczynił/ powiedziećz o czo kto pyta/ prze czo mie teeż Prawdą zową. *ForCnR* A2v; Y pytał go [*Bijasa*] ieden przecz by milczał *BielŻyw* 16, 5, 15, 73, 92, 157; PRzech nos miedzi inśzimi członki w głowie od ciała fie odnioł. *GlabGad* B7, A2, A7v, A8, Cv, D2, E3v, L7v; *MiechGlab nlb* 2; *WróbŻółt* 73/5; *RejPs* 31, 38, 57v, 62, 78 (8); Item zeznała yłch Barbarką pałzerbyczą swoyą dzyeweczka krałcha yułch chod y mową dobra mayacza, nozem wnoczi thełz wgardło zakłola ałch do łzmyerchi alye prziczyny przecz tho vczynyla nyepowyedziała *LibMal* 1544/83v, 1543/70v, 1546/112, 1554/187, 190v, 191, 194; *LudWieś* A2, B3; *RejJóz* E3v, E4v, G5, G5v, N4, P5; *RejKup* Bv, b4v, b6v, b7, d4 (23); O miły Alexander przecz od śwych Mácedonow precz odchodziśz? *HistAl* N3v; *MurzHist* A2v, H4, H4v, I3, Mv [2 r.], Q3, S3; *MurzNT* 36 marg, 81 marg, 108v marg, 111 marg, *Matth* 26/10 (12); *Diar* 25, 26, 75 [2 r.], 84, 86 [2 r.]; *DiarDop* 99, 104, 112; *GliczKsiąż* M6v; Y Przecz fynowye ludzcy tákefcye znyemyeli/ A iuz łpráwyedliwości znácyefcye nye chceyeli *LubPs* O3, B3v, B6 marg, D marg [2 r.], Ev marg, F marg [2 r.] (42); *GroicPorz* m2v, q3v, zv, bb4v, ee2; *KrowObr* 52, 236v; Przecz fie ták w dziwnych łpráwach narody miełzáią A w rozlicznych roznołciach myłli zá wiełzáią. *RejWiz* 1v, 18, 27v, 70v, 71, 76 (22); *Leop Gen* 31/26, *Num* 11/11 [2 r.], 2.Reg 19/41, 24/3, *Ps* 2/1 (11); *OrzList* b; *RejFig* A8v, B, Cc2v, Dd; Wiecie žem ia iedno pów obiecał nie żywić/ Ale ludziom niewinnym/ przecz mamy gwałt czynić. *RejZwierz* 29v, 2, 6, 7, 17, 20v (14); Zátym Pan Bog rzekł do niewiałty/ Przecześ to vczyniła? *BibRadz Gen* 3/13, *Gen* 4/6 [2 r.], 40/7, 43/5, *Ex* 18/14, *Num* 11/11 (35); [*piszq iż*] przodkowie náłzy byli ták okrutni ludźie/ że oni pokoiá nieználi/ y zá złą rzecz pokoy być łobie poczytáli: przeco też iáko Tátárzy drapiełtwem żyli *OrzRozm* K4, Bv [2 r.], C2v, D3, G4, M2 marg, O, O2v; Dwie łą przyczyny Luterze/ przecz cie tu Cefarz z Kfiążęty przed fię wezwáli *BielKron* 196v, 115, 155, 175v, 196, 198v (19); *GrzegRóżn* N; Contemplamini me? Quamobrem? Przecz? Dla czego? *Mącz* 337d, 180d, 338c, 340b, c, 341a (12); wodá wilga á mokra/ ogień łuchy á ciepły: przeco przyść z łobą w iedno nie mogą. *OrzQuin* P2, B2, Sv, S4, Z3; *Prot* C2, C4, C4v; przecz á dla częgo te niebożátká/ Piotrá/ Páwłá bytności Perłoną zową/ á Kriřtufowey

bytności Perłoną zwąc nie chcą *SarnUzn* B7, C3, C4v *margin*, D3 [2 r.], D5v, E7v (12); *SienLek* Vuuv; *RejAp* 1 *margin*, 10v, 25 [2 r.], 55, 128v (10); *GórnDworz* C8, P4v, R2v, Z8v, Aa4v (8); Y przecz mili bogowie to tho [!] przepuśczenie iádowite ná mię przyfzło? *HistRzym* 20v, 13, 20, 31, 32v, 34 [2 r.] (48); Przecz miły Pánie spráwiedliwy nie sádzisz á nie pomścisz sie krwie nálszey *RejPos* 6, B, 1 *margin*, 3v *margin*, 4, 8v *margin* (124); *BiałKat* 68v; Wiele iest innych przyczyn/ przecz pomoc nie mogę *BielSat* Gv; *HistLan* B3; *KuczbKat* 10, 100, 220, 410; Pirwzych Kfiąg Kápitulum pirwze. Iáko y przecz Pan Bog stwożył swiát y człowieká. Iáko y przecz Pan stwożyć raczył człowieká. Przecz żonę stwożyć raczył Adámowi. Przecz czárt zwiodł człowieká. *RejZwierc* A5, B2v [5 r.], B3, 1, 1v [3 r.], 2 [2 r.] (62); *BielSpr* 15v; *KochMon* 24; Przeto sie wy z wászą tą nową prawdą/ á piątą Ewángelią/ niemaćie prze co chlubić. *WujJud* 4, 108, 123; *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [143⁴]v; Ná oftatek iefli fię nam nowych słow wynáydować niegodziło/ a przecz fię Brzełkim tłumaczom godziło? *BudBib* c, b4v, *Gen* 25/22, 44/4, 7, 15 (43); *MycPrz* I Cv, C3v [2 r.]; *WierKróc* Bv; *BudNT* *przedm* a3, bv, c2, c3v, c5v; *CzechRozm* 3v, 4, 4v, 97v, 159v, 166, 168; ZOilus był Poetá Amphipolitáńfki/ Rad káżdego omowił miał ten zwyczay páńfki. Prze co oni vczeni ludzye go wzgárdzili *PaprPan* B2v, O2v, T3v [2 r.], Zv, Dd, Ff2v, Ff4v; *ModrzBaz* 50v, 118, 127v [2 r.], 129v *margin*; *SkarJedn* 300; Głupi mówi w fercu swoim/ Niémálfz Bogá/ przecz fye boim? *KochPs* 18 [*idem* 79], 72, 79, 132, 173, 175; *KochTr* 16; *ZapKóscier* 1582/32v; *CzechEp* 22, 97, 324; *KochFr* 18, 32, 108; Wy o wiekow ludzkich nieprzebyte przádky/ Przecz ták vpornie rwiecie śmiertelne wátki. *KlonŻal* C4v; *KochMRot* Bv; *WerGość* 207; *WerKaz* 281 *margin*; *WerKazPapr* 274; *WisznTr* 9, 18; *KochPieś* 3, 18, 29; *KochTarn* 77, 78; *PudłFr* 16, 29, 32; *ArtKanc* G14, M14, P15v, Q9 [2 r.]; *GórnRozm* D4v; *KochWr* 40; *ZawJeft* 22, 41; Słomy wiele/ bydłu/ ftádu/ owcom/ kozom wychodzi: przeco/ gdy sie tráfi zły vrodzay/ tego pomienionego dobytku przechowywáć ludzie nie mogą *GostGosp* 88; *Phil* B3, O4; *GórnTroas* 31; *KochCn* B4; PRzeczéś dużo struchlálfá? á fna rádźiś ná to/ Abym/ iż fię zle dzieie/ Bogu káiał zá to? *GrabowSet* Bv, Dv, E3 [3 r.], F, F3, H2 (23); *KochFrag* 22; *OrzJan* 90; *OstrEpit* A2v; *RybGęśli* C, Dv; Przeciw haeretykom y fortelom ich nie málfz lepfzey drogi/ iáko w proftocie swiętey do tego áppellowáć czego z poczátku vczone: prze co Apoftól bárzo chwali wiárę y posłufzeńftwo kościoła Rzymfkiego. *WujNT* 576, *przedm* 6, 17, *Matth* 1 *arg*, s. 4 *margin*, *Matth* 6/28 (82); *JanNKar* A3v, B, C2v; *SarnStat* 168, 576; Nie tego tám mieć chcemy/ Lecz Iezufá/ o którym tęć spráwę dáiemy: Ze fálfzywie lud zwodził/ [...] Prze co wedle praw nálszych/ śmierć frogą záwinil. *SiebRozmyśl* H3, K3; Dziś iefli co málfz, o to fię pytiá, Cnotá y mądrosć málo mieyfćá máiá. Przeco tez rzadko Oyczyce vczone Naydzieł w oyczyźnie miłe y vczczone. *KlonKr* A4v; *CiekPotr* 39, 67; *CiekPotrOstr*)?(3; *CzahTr* C2, C3v [2 r.]; *GoslCast* 9 [3 r.]; A iest w Práktice człowiek iuz ná der [!] vczony: Prze co Mościwym Pánom wielom záśluzony. *PaxLiz* B3, A2, B3, B3v, Cv, D (10); *KlonWor* 11, 12; *PudłDydo* A3; Prędkos ten swiát odmienił/ przecz? zgadniemy fámi/ Ześ był przywykl Aniołom zecnióć sie z námi. *SzarzRyt* D4v, B3v, D2 [2 r.]; [*ZapWpolActCon* 1529 122/1]. *Opracowanie szczególowe cf CO, t. III, s. 614a.*

~ *Połączenie*: »nie prze co in(n)ego (a. inszego) (...) (je(d)no iż (a. że, a. prze(z) [co] a. tylko iż (a. że)); prze co innego (a. inszego) (...) (jedno iż)« = *właśnie dlatego* (22;5): Y mniemálfz áby prze co innego zá wieku ftárego/ zábijáni byli Swięci Prorocy/ iedno że oni sádzili Krole/ á sádzic fye Krolom

niedáli *OrzRozm* G4v, G4v; Król nád Królmi Pan Kryftus/ názwał fwoie Pánftwo Króleftwem: á Dyabellkié fobie przeciwné pánftwo/ názwał Księftwem: nie przeco inégo/ iedno że włańność Króleftwá/ wolność ieft *OrzQuin* P2v, Q; A widzę że fą v nich głowki bárzo chore/ Więcey prze co inłzego niż prze trunki fpore. *Prot* B3; *GórnDworz* Z3v; *RejPos* 6; *RejPosWiecz*³ 98; A nie prze co inłzego fie te ftráfzliwe záburzenia y rofterki miedzy Pány á złemi obywatelmi záczyć/ ktorych y nas racz Pánie Boże vchowác. *WujJud* 21v; Pewnieć tego nie przeco inłzego mowi/ tylko że fie on [*Chrystus*] vrodził ná niebie przed włzemi wieki z oycá bez mátki/ á tu zás ná źiemí czáfu pewnego/ z mátki bez oycá. *CzechRozm* 34v, 71v, 73, 185v, 195 [2 r.], 202, 208, 253v; *OrzJan* 51; Włzyścýc haeretycy pímo święte Kátholické czytáią: y nie prze co innego fą haeretykámi/ iedno że ie nie dobrze rozumieiąc/ fałszne fwe zdánia przeciwko iego prawdzie vpornie trzymáią. *WujNT ktv*, *przedm* 6 [5 r.], s. 171; *CzahTr* A3.

»ni(e) przecz (in(n)ego), jedno ((a. telko) dla, iż, że, prze)« = *właśnie dlatego* (13): *GliczKsiąż* B6; A to fie włfytko ni przecz inégo nyedzyáło/ Ze ták nędzne ferce me w tym bolu ftruchláło/ Iedno iżem słýłfał głos náłmyewišká fwego/ Od człowyeká bluźnirzá vřágáyącego *LubPs* M2, P6v, Q2v, T6; Czemu C. Cefár woyskiem Rzymfskim/ Rzym był pośiadł: Nie przecz innego/ iedno że w támtem Mieście fprawiedliwego fzáfunku niebyło. *OrzRozm* O3v, O4v, R2v; prowadźze tho/ ná coś wezwány ieft/ y coś poczył/ w imiono Bożé: ftofuiąc włzyftko pióro fwé/ ku dobremu Pátryéy fwéy/ która márnie ginie/ nie przecz inégo/ iedno prze tho/ że żaden z nas ná fwym wezwaniu nieprzełtawa *OrzQuin* E; *RejPos* 336; y dziś ni przecz inégo kácerftwá/ zwálzyczá tu w Polłfcze/ trfáią: iedno iłz tych niemáłz ielzczę/ ktorzyby od Heretykow poległi *SkarŻyw* 374, 374; Aczem doczełne dobrá włzyftkie fwe potrácił/ Ni przecz telko žem z cnotą ftáłością się brácił. *CzahTr* B4v. ~

»przezże, prze což« = *dłaczegoż, z jakiegoż powodu; i dlategoż, z tegoż powodu; cur, quare, quid* *Vulg, PolAnt; quia PolAnt* (169:4): A nicem cí nie vczyłnił/ Przecz że by mię táko winił. *BierEz* M2, C; *BielŻyw* 46; Przecz że thedy one niebogi maia być tak wzgardzone á podlełfze niżli mężowie. *GlabGad* A2v; *RejPs* 72v, 118; Toć k fzalonemu podobno Ani k wierze nie podobno Iż o tym nie wie powiedział Przecz że fie tak za podłá małz *RejJóz* D2v; *RejKup* x6v, g3v, v7v, ee6; przeczżeto s celnikj i grzéfzniki ije miłtrz wałz? *MurzNT Matth* 9/11, *Ioann* 12/5; *Diar* 35; Przecz że tedy nye yełt ten náuczycyel godzyen dobrych fuchedni/ gdy dobrá kupyą ma. *GliczKsiąż* M5v, F, I5v; Y przezże wđdy dułfo ma ták myę frodze trwożyłz *LubPs* L4, Bv, C3v, Fv, L4, L4v (10); Przezże fie śmierci lękałz chociay frogą widziłz *RejWiz* 94v, 71, 103, 105, 152v, 172, 179; *Leop Num* 16/3, *Deut* 5/25, *Ier* 15/18, *Matth* 13/10, 1. *Ioann* 3/12; *RejFig* Aa4v, Dd2; TEn [*Eudamias Lakoński*] gdy Perfy poráził/ potym z Mácedony/ Szukał prętko przymierza/ choć nie zwyciężony. Hetmáni sie dziwuiać/ tedy mu mowili/ Przezże fie tym klániamy/ kiedychmy ty bili. *RejZwierz* 26v, 27v, 38; Przezżeś powiedział/ iż ieft fiołtrá twoiá? *BibRadz Gen* 12/19; Thedy rzekł Moizełz do Páná/ Przezże mię ták trapiłz flugę twego? *BibRadz Num* 11/11, *Gen* 12/18, 31/27, 30, *Ex* 5/22, 14/15 (36); *GrzegRóżn* N4v; *KochSat* C2; Bog dobrze włzytko czyni/ prožno tu nárzekác/ Bo czegosmy nie godni/ przezże tego czekác? *Prot* Bv, D; *HistRzym* 5, 90v; *RejPos* 114, 196, 228, 247v, 248v [2 r.], Ooo4 [2 r.]; *GrzegŚm* 12, 55; *HistLan* B3, D; Gdy fwięci á zacni ludzie bez przygod być nie mogą/ przezże fie fráłowác mamy. *RejZwierz* B2, 152 [2 r.], 152v, 154v, 172v [2 r.], 176v (11);

WujJud 147; A przeczże przyźliście do mnie teras/ gdy trudność ná was? *BudBib Iudic* 11/7, b3, c3v, 2.Par 25/15, 1.Reg 2/29, 19/5 (11); *WierKróc B*; *BudNT Mar* 11/31, Hh4; *CzechRozm* 149v; *PaprPan Ffv*; *KochTr* 16; *CzechEp* 141, 211, 274; *WisznTr* 9, 17, 31; Ieŕli ten Bóg wciérpiał wiele dla miłości/ Przeczże téz máią być té droźszé twoie kości? *PudłFr* 51; *ArtKanc* I20v, R19v; BOże moy/ o Boże moy/ przeczżeś mnie porzućil/ Oddaliwŕszy zbáwienie/ ná łtronęś odrzućil? *GrabowSet F2v* [2 r.], I4, Q4v; *KochFrag* 45; Przeczże z Celniki y z grzeźniki iadaćie y pijáćie? *WujNT Luc* 5/30, *Matth* 19/7, *Mar* 8/12, 11/31, *Luc* 5/33, 6/46 (26); *SkarKaz* 38; Przecz żem przyźedł dźiś znácznie pocźćiwie do tego/ Ze ledwie mam czym pokryć nágość ćiałá mego. *CzahTr* Iv; *SkarKazSej* 658a; *PudłDydo* A3v, B2v. *Opracowanie szczegółowe cf COŻ, t. III, s. 683b.*

~ *Połączenie*: »prze což inszego« (1): Bo prze což inŕzego Budny vczynil to/ czego łię żaden inŕzy przed nim ważyć nie śmiał/ że z textu piśmá S. nie máło łłow/ ktore go kłóły w oczy wyrzućil? *WujNT przedm* 5. ~

2. *Wskazuje na motyw działania: ze względu na; propter PolAnt, Vulg; pro Mącz, Cn; per Cn (230)*: *BierRaj* 17v; Dobrzeć Pan Bog łłużbę płáćil/ Kto przeń da co nic nie łtráćil. *BierEz* A3v, M3; Myłmy vbodzy/ a tys też vbogi/ a ciebie nieiako pana/ ale iako boga nałladuiemy/ bołmy włŕŕytko prze twá łwięćá miłoftz opułcili *OpecŻyw* 86v; BOże włŕŕehmogácy prze wielką wielmoźność ymienia twego/ racz wybáwić mnie *RejPs* 80; *RejRozpr* D3v; *SeklWyzn* g2; *RejKup* p3v; Abowiem táki dom twoy ieft/ iż y niczemnego Piłárzá/ ludźiem łam łobá zálećil moze. Prze kthorego Domu twego zacnołć/ rad w Szráńki włtápię/ s Sákrámentarźmi temi plugáwemi *OrzList* e3, e3 [2 r.]; *OrzRozm* M3v; Oro obtestorque te pro nostra vetere coniunctione, ac necessitudine, proque summa mea in te benevolentia, etc. Prze łtare náłze towárzilstwo y záchowánie/ tudziełz prze moyę ktorám záwźdy przeciw tobie miał chucł/ y vprzeymość prołzę cie. *Mącz* 452d; Bóg z Pogánów y z ćiemnołci Pogánłkiéy/ ku dźiwneý łwiátołci Kołłóćilá łwoiého nas wezwał: nie prze żadné záłługi náłze/ którch żadnych przy łobie niemamy/ ále prze miłóšierdzie łwoié/ które wielkié ieft náđ námi *OrzQuin* N2v, D4 [2 r.], Hv [2 r.]; *GórnDworz* F4v; Y rzekł Antyoch [do *Apollina*]. Iełteł Syn Oycá wielkiego/ á prze te⁸⁰ dawam tobie tę noc áby łie łepiey rozmyłłil/ chcelzi názáiutrz łmierćil zbyć. *HistRzym* 10, 21 [2 r.], 25v [3 r.], 26, 35, 45v; *RejPos* 152; Y nie náłazłem v łiebie nikogóy godnieyłźégo náđ w.m. mégo Miłółciwégo páná kómu bych ié [te *ksiąźki*] offyárowáć miał ták prze zacnołć wielkiéy á łtároźytnéy fámiłiéy w.m. pod któréy obróne y ia łam y stá máłá pracá moiá bełpiecznie łye vchylil mogę/ iáko téz y prze tę łáłkę kthórch záwłze Miłółciwá w.m. przeciwko łobie znał *Strum* A4v; Iełli mowę moię chowáli/ y walzę chowac [!] bęđá. Ale to włzytko vczyniá wam prze imię moié/ iż nie wiedzą kto mię połłá. *BudNT Ioann* 15/22, 1.*Cor* 9/23, m6v *margin*, 1.*Cor* 11/9[10], *Phil* 1/9; *SkarJedn* A6v, 401, 403, 404 [2 r.]; A méy młodołci połłępkil włzetecne Wygláđ z pámięćil: vczynł łáłkę zemną Prze dobroć łwoię łwiátu nie táiemną. *KochPs* 34, 35, 42 [2 r.], 103, 120, 169, 186, 188 [3 r.]; *SkarŻyw* 132, 583; *KochPieł* 16; rácz [Panie] przywiełć lud łwoy w iednoť/ vczynł to prze łwá dobroť. *ArtKanc* K13, Mv, O15, P9; *ActReg* 53; Ciebie prołzę/ prze twoiey wylanie krwi drogi/ W on czás [!]/ gdył odkupował narod náłz vbogi/ Omyi złołć má *GrabowSet* P, O4v [2 r.], Qv; *OstrEpit* A3v; *WujNT 1.Thess* 5/13; Miły Skárbku prze náłzę przyziáñ niech dźiś iednę Rzecz v ćiebie vprołzę. *CiekPotr* 89; *GosłCast* 51; *SkarKazSej* 682b; Prze

ty lzy ktore hoynie ná ten pápir leię/ Prze ímutek od ktorego iuz ná poły mdleię. Prze wiárę cóś obiecał chowác rękę dawfzy/ Prze powolność ktorąś znał w dom moy przyiechawfzy. Wípomni ná mię *PudłDydo* B2, B4v [5 r.].

Wyrażenia przyimkowe: »prze (miły *a.* żywy) Bog, prze (Pana *a.* nawysshiego) Boga« = *w imię Boga; niekiedy: darmo; per Deum (deos) (immortalem(-es)), pro Jupiter Cn (44:5): O moij mili braciífkowie/ prze náwyífego boga pokornie wás proífę/ nie raczcie gwáltu czynitz więcéy fynowi mému niewinnému námileyífému OpecŻyw 152v, 5, 13; Ale prze buóg/ proś pana Szczeńciá aby mie ráczył łaskawie opatrzyć. ForCnR D3, E2; PatKaz III 143; ComCrac 21; ZapWar [1544] nr 2609 [2 r.]; kazal tho odebracz y prze mylibog dacz vbogim LibMal 1554/192v, 1545/103; A tak y prze bog profzę polli dziecię z bracią RejJóz O5, O8; SeklKat M [2 r.]; I prosili prze Pana Boga, aby się i IKM na to, co im powiedzieć rozkazał lepiej jeszcze namyślíc raczył. Diar 60, 88; Chcefz kramárzem oftác/ Małz kupcowi nádkác. Prze Bog nic nye weźmyefz/ Aż niądzę [!] mieć będziefz. GliczKsiqz M6v; Mlálka gębą iefzcie day prze Bog będziey proífł. RejWiz 120v, 19, 164; KochZuz A3; RejFig Aa5; á tak cię profzę idź á wymi ná tym mieyfcu moie fkarby á rozday przebog vbogim BielKron 176, 251, 319v, 418; Obtestor, Prze żywy Bóg profzę/ poprzifięgam. Mqcz 452d, 216a, 363d, 507b; Ia práwi znam to zem iefł grzełzny/ ále polzczę rad/ y rad przebog dáię/ y w kołciele częfto bywam GórnDworz Q3v, O4, R6, S6v,T6; A przeto temu vbogiemu część dał/ á drugą vbogim prze Bog rozdał. HistRzym 88v, 37v; Profzę prze Bog ábyś mi wfzytkiego przebaczył HistLan C4, D3v; KochFr 115; ReszPrz 73; Bráctwo teź iefł iedno/ ktore domy máią po temu/ w ktorych wdowy vbogie prze miły Bog w doftátku chowáią ReszHoz 131; WerGośc 248; KochSob 61; ArtKanc O4v; GórnRozm D, K2; Prośim przebóg/ powiedz nam/ co fie tám wždy stáło. GosłCast 56; [onby [mqz] powiedział że o żadney gieradzie niewie/ bo ią zoná zá żywotá fwego/ prze bog dáła SzczerbSpecSax 143, 143 (Linde); BielKron 1551 285].*

»prze (miły *a.* żywy) (Pan) Bog, prze (żywego *a.* miłego) (Pana) Boga, prze bogi« [okrzyk, życzenie lub pozdrowienie] (83:17:1): LibMal 1545/103; Prze miły Bog czemus mi/ prawdy nie powiecie RejJóz B3v, A8v, B4v, F8, G5v, N4, P3v; Padlo kxiązę wfłác niemoże Do broyles fię nieboże. Spowiednika przebog krzyczy RejKup c2, c2, d4, f8v, g2v, R, r3; Prze miły Bog pilnuymy/ bychmy tácy byli/ Abychmy ty co z niebá/ k łobie przyłudzili. RejWiz 156v, 33v, 71; OrzList e2, h4v [2 r.]; Zoná chłopfka do domu inego wpuścila/ A gdy przyfzedł mąż s polá/ k niemu wfłkoczyłá. Prze bog fkiy fie/ bo cie tu ceklarze fzukáli RejFig Aa5, Aa6, Aa8v, Bb5; Prze Bog mili Polacy/ ołtrzegayciefz tego/ Byfcie ni w czym nie lzyli/ rodu tak fławnego. RejZwierz 90, A5v, 9; Quirito et Quiritor, Ná ráfunek Quiritow/ to yeft/ Rzymiánów wołam prze żywy bóg ráfunku žádam. Mqcz 343a, 323a, 363d; Prze páná Bogá day im w.m. zá wygráne/ bo widzę iż máło fpráwifz fwą odpowiedzią. GórnDworz Bb6, O7v, Q5v, S, S6v, S8v, Dd; A thák prze miły Bog przyfłuchawaymy fie pilno tym fwięty m á nieomylnym fłowom Páná tego RejPos 253v, 159v, 262v, 302; RejZwierz 26v, 43v; Ale gdziezem/ prze bogá? fwiátlá nie widzę KochOdpr Dv, B2; Ale ia com iefł? com iefł/ prze Bóg żywy? Robak/ nie człowiek: robak niefzczęfliwy. KochPs 30, 16, 57, 107, 200, 204; KochTr 3, 15, 18, 22; Wody przebog wody/ mdleię Gołponie/ iużci martwieię. MWilkHist C4v, C4v [3 r.], D, D2v, K4 [2 r.], L3; WRóc mi ferce Iádwigo/ wróc mi/ prze bogá/ A nie bądź przećiwko mnie tak bárzo frogá.

KochFr 42, 6, 74, 95; *KlonŻal* A3v; *KochMarsz* 153; *ReszPrz* 98; Prze Páná Bogá nie rácz W.M. wiele mowić/ bo nam bárwierz rofkazał/ ábyľmy z tego W.M. vpomináli. *WerGośc* 252, 247; Prze Bóg/ tychźelmy oyców dzieći? *KochPieś* 15, 11, 50; *KochTarn* 76; *GórnRozm* D3, G3v, G4, I4v; *ZawJeft* 20; Prze Bóg/ dobiy kto/ odpuľczę. *KochAp* 5; *WyprPl* B2v; *CiekPotr* 10, 36, 40; Przebóg cóź ieľt? coź bydź ma? ľłońcá twarz iálnego/ Promień tráci *GosľCast* 19; Wľzák wľzytko maľz pomysľi/ iedno troľzkę námień. Mówze co: otwórz vľtá: poyźrzy ľám prze bogi/ Vľal ľie ľtáréy bábki/ ľtroľkánéy niebogi. *GosľCast* 28, 20, 23, 24, 25, 38 (12); *PaxLiz* C3; *KlonWor* 42; [prze żywy Bog/ co to ieľt zá śmiáľość/ á co zá ľzaleńľtwo/ chćieć oblicźność Páná Chryľtuľowę w tym Sakrámenćie pewnymi czáfy zámierzác y ográdzác *WujPosN* 1584 II 52 (*Linde*); *SenekaGórn* 197 (*Linde*)].

3. Wskazuje na czynnik wspomagający: dzięki komu, czemu; per *PolAnt*, *Modrz*, *JanStat* (86) : *LibLeg* 10/155; Rybitw ieden wźiáwľszy śiadki/ [...] Siedziaľ ná brzegu dáľ w piľzczeľi. Prze piľkánie mniemáiac być/ Iźby mogľ ryby poľowić *BierEz* I2, K2, P; *WróbŻoľtGlab* A4; angeli ľwięci profimy acz niewidomye aby ľnami bywali aby wzdý prze ich opatrnoć a prze ich przeľtrzeganie byľibychmy beľpiecznieiľfy od ľmierci ľzkodliwey y od wľľego ľtarania ľprzeciwnikow náľľych nad nami. Amen. *RejPs* 50v; Lot z Sodomy wywiedzion prze cznotliwy żywot *RejJóz* F7v; A to wszytko powiedają być prze to, że WKM sądow zwykľľych sejmowych czynić nie raczysz, prze ktore kaźdy ostatecznej sprawiedliwości we wszytkiem odnieć się nadziewa *DiarDop* 106; Dawid prze ľwá pokorę wľzem żydom pánowaľ *BielKom* F5v; TĘgo [biskupa Padniowskiego] ieľzcze nie vmiem práwie zácukrowác/ Lecź zda mi ľie prze cnotę/ Pan Bog mu dáľ powľtác. *RejZwierz* 59v, 79v; *OrzRozm* N3v, P3, P3v; *BielKron* 367v; *RejAp* 186v, 189v; *GórnDworz* Gg4; Chwalmy Bogá/ kthory prze pokutę grzechy náľze odpuľcił. *HistRzym* [39], 40v; Boimy ľie odľtápić od márných poźytkow ľwoich/ náďziewáiac ľie iź prze goľpodárľtwá ľwe/ prze pilności á prácowańia ľwe/ mamy wľzytko opátrzyć á poľtánowić/ y żony/ y potomľtwa ľwoie *RejPos* 159v, 24, 305, 322 [2 r.], 322v [2 r.]; *HistLan* A2v; Závždy Kľiáźetá y wieldzy Krolowie/ Prze zacne ľpráwy bywáli pánowie. *RejZwierc* 221v, 18v, 204v; A coź rzeczeľz o Sokráteľie/ Aryľtydźie/ Catonie/ y inľľzych ludźiach Pogáńľkich cnotliwych/ ktore prze ich roľtropnoć/ wľtrzymieźľiwość/ ľpráwiedľiwość/ y inľze cnoty/ zá ľpráwiedľiwe miano? *WujJud* 63v, 16, 64 [2 r.], 111v [2 r.]; *MycPrz* II B2; *BudNT Rom* 15/15, *Hebr* 5/14; (*nagľ*) Smietáńkowie. (-) MOżeľz ich ták názywác prze vćźćiwość wielká/ Bo tám naydzyeľz y dobroć bá y cnotę wľzelká *PaprPan* I3v; Wľzák wielz dawno Ligeźom prze ich cne zwyczáie/ Zlecáły wielkie ľpráwy y poľtronne kráie. *PaprPan* K4, D4, F3v, Gv, O3, O4v (16); *ModrzBaz* 39; Tęń to ieľt Leo Papięź pierwľzy/ ktorego kośćioľ święty prze wielgá świátoľliwość żywotá iego wielkim nazwaľ *SkarJedn* 191, 300; *KochPs* 29; [*ľudzki rodzaj duchowny*] zá rotmiľtrze obráni byľi náď żołńierzmi: y mieli v Cefarzá táká ľáľkę/ iľz dla bieľgľośći w rzeczách woiennych y prze meľľtwo ľwe/ pierwľze v niego mieyľce mieli. *SkarŻyw* 206; *ReszList* 178; Miéy wieczny odpoczynek/ o ľzláchetné ćiaľo/ Duľzy/ wiém/ że prze cnotę dobrze ľye doľtáľo. *KochPam* 88; *KochPieś* 12; *KochTarn* 75; *PudľFr* 75 [2 r.]; *ArtKanc* H18; *GórnTroas* 14; Táć ia/ o zacny króľu/ twym imieniem/ któré Prze dzieľnoć/ y wyľoki rozum idźie wźgóre/ Śwé podľé rymy zdobię *KochFrag* 41, 41 [2 r.], 42 [2 r.]; co kiedy ľczęśľiwľźego Polľká náď Boleľľwá widźiáľá? á wźdy ten choć go prze dzieľnoć iego śmiáľym zwano/ nie ieno nie máďrym/ ále y zľym byľ ćľowiekiem *OrzJan* 93, 62 [2 r.]; *SarnStat* 286, 549; *CiekPotr* 28; *PaxLiz* A3, D2; y dla

tego też tá Argo prze iey wielką godność do niebá między gwiazdy przeniesiona iest: nieśmiertelna pámiątká cnoty Boháterſkiej. *KlonFlis* A3v.

4. *Wskazuje na obiekt, dla którego została wykonana czynność lub coś zostało przeznaczone: dla; in Vulg, Mącz; cum, propter, quia PolAnt; ad Mącz (126)* : czokolwiek przenie [lege: prze nią, tj. królową Izabelę] vcziny pan Voye(wo)^{da} przyaczielkie⁸⁰ tho Krol ye⁸⁰ m. bedzie przymował yakobi to ye⁸⁰ M. lamemv bilo vczyniono *LibLeg* 11/71, 6/55v; *BierEz* N2, P2v; *OpecŻyw* 73v; [kto trafi do Prawdy, ma] chronić ſie Burgmiſtrza Dozwoły/ choćiácz prze ſweé gołcie łodkie picie dáwa *ForCnR* E2v, A2; *BielŻyw* 50; *GlabGad* P2; *RejPs* 50; *RejRozpr* B3v; Włófy skryła panną była/ Ruciane wianki rada wiła/ Aby dzis tak łzczodra była/ Wieczera pre [!] nas vczyniła. *LudWieś* A3v; *RejKup* t4, cc8; W iednym dworze dobry człek/ á w drugim łotrowie. Sftąpili do dobrego/ był im wnet bárzo rad/ Iáko prze wdzyęczne gołcie/ dał im czyłty obiad. *RejWiz* 131v; *Leop* 2.Reg 16/2; IEden prze towárzyſze w rybny dzień ſpráwił *RejFig* Aa3, Bb5, Cc4v, Dd; *BibRadz Gen* 19/3, 43/16[15], *Esth* 5/4, *Dan* 1/5, 4/9, II 118b *marg*; mam prze was wino dobre/ y gęſ tłuftá *OrzRozm* Lv; Przyłzli ſynowie Iakobowi do Egiptu/ [...] Iozeph kazał gody ſpráwić prze nie *BielKron* 17v, 12, 21, 68, 71, 97v [2 r.] (10); Nolo tibi ullum commodum in me claudi, Gotowem yeſt włziſtko prze cię vczynić. *Mącz* 56b; Errum, Wyká ktorą konie/ tuczá/ Też, włzeláka picá prze bydło. *Mącz* 108b, 288d, 312c, 323a, 393b, 414d, 419a, 420a; PRzimćielz zacne Xiążętá do łkárbu ſwoiego Ty piękne vpominki Ianá Mączynłkiego [...] Práwieć to vpominki prze Xiążęce dziatki *MączLub* 6; *OrzQuin* P4; *SienLek* 14v; *GórnDworz* Y7, Hh7v; Nie prze thy [co jedno nad ksiązkami ſiedzq] mówię piłalem ty Kſiążeczki/ ále prze thy/ kótrzy dla ſpraw inłzych/ nie záwłze czytác mogá. *GrzepGeom* B2v; Bo krolewná tákowey krafy byłá/ iże ktoż iá kolwiek ogládał/ káždy gárdło prze nią ważył. *HistRzym* 8v, 4v, 6v, 15, 35v; TVſ iuz łłyłzał z vft Páná ſwego/ iz człowiek ieden zacny nágotowił hoyną wieczera/ prze wezwáne gołcie ſwoie *RejPos* 157v, 46 [2 r.], 65v, 66, 66v, 68 (17); *HistLan* C3v; Co komu przyłtoi to mamy przeń czynić. *RejZwierc* Bv, 31, 81v, 92v, 94v [3 r.], 95 (25); *BudBib Gen* 32/13; Bo y nie łtworzon mąż prze niewiáłtę/ ále niewiáłtá prze mężá. *BudNT* 1.Cor 11/8[9], 2.Cor 4/15; *KochPs* 100 [2 r.]; *CzechEp* 201; TVſmy ſię mężnie prze oyczynę bili/ Y ná oſtátek gárdłá położyli. *KochFr* 32; *KochTarn* 79; Zofiiá wđzy ieſć y pic prze mię nágotuie. *PudłFr* 44, 6, 35, 58, 62, 79; *ArtKanc* B10, K2, K19; *ActReg* 155; *RybGęſli* C2; *WujNT Luc* 5/29, 1.Petr 1/4; [A gdy ſię dni ony dokończyły/ tedy krol rofkazał nágotowác prze włzytek lud połpolity/ [...] thák prze máłego iáko y wielkiego gody *BibRadz Esth* 1/5 (*Linde*), 2.Reg 6/23 (*Linde*); *WujPosN* 1584 I 189 (*Linde*)].

Połączenie: »prze ... dla« (3): *OpecŻyw* 129; A ták teraz przyłiełz mi tu przez Bogá/ iz mię w niczym podchódić nie będzielz/ áni ſynow moich/ áni tákże wnukow moich: A według tey dobrej woley kthorás znał po mnie/ vczyniłz to prze mię/ y dla ototey źiemie [*facies mecum, et cum terra*] w ktorey byłeſ gołciem. *BibRadz Gen* 21/23; Przeto iefli zły á niezbożny Káplán Młzá ma: tedyć oná przedſię Koſciołowi bárzo pomocna iest/ nie prze ſpráwę áłbo załługę Káplánłką [...] ále dla vftáwy y załługi Páná Chriſtułowey *WujJud* 222.

5. *Wskazuje na cel: aby mieć, osiágnąć; per Vulg; pro Modrz (83)* : *MetrKor* 26/62v; A nie zwięzuy myłli ni ſumnienia Prze mały kęſ doczełnego mienia *RejJóz* Q4; *Diar* 33; *RejWiz* 38v, 60v; A tu dopirko obácłz/ iáko to iest zle odłtępic á opuſcić Páná ſwego/ prze kęſ nędznego ſwiátá tego *RejPos*

7, 67 [2 r.], 123v [2 r.], 250, 257v, 319; Kto prze márne pieniądze záprzeda sumnienie. A gdzie fie iuz w to sídło ktokolwiek záplecie/ Niewiem gdzieby nádeń był nędznieyfzy ná świecie. *HistLan* E3v, F6; *Oczko* 12; *ArtKanc* B10, T10; *GrabowSet* T2v; *WujNT* 1.Cor 15/31.

Połączenia: »prze ... dla« [szyk 2:2] (4): Item zeznal ze czifz Thurczy nye prze kupiechtwo yako fzyą okazvyą thu po zyemyey yelzdza. Alie dla wipatrzivanya Sprawy thwardoŕczy y obrony myaŕt y przeyafzdow. *LibMal* 1548/142; zdrowi/ do wód tákich prze rokfoŕzkę/ y dla ochędoŕtwa: á chorzy/ prze pozbyćie choroby/ vcześniećiać fye ięli *Oczko* 12, 12; iedno dla prožney chwały/ á prze ludzkie mniemánie/ zábiłem duŕżę moię. *SkarŻyw* 172.

»nie prze co in(n)ego (a. inszego) (...) (jedno a(že)by (a. izby, a. dla), tylko žeby)« = *właŕnie, tylko po to* (7): *KromRozm III* G6; fyn fie yego vczył nye prze co inŕfego/ yedno áby z náuką fwą Bogu á ludzyom kwoli był. *GliczKsiąż* O3; y vkazał nam [Bóg] kóniec tego wŕzyŕtkiego/ czemu nas wezwał/ czemu nas wybrał/ czemu nam piérwéy Kápłaná/ potym Królá w Polŕzce dał: nie prze co iného/ iedno ážebyfmy wyznawáli wielkie dobrodzieyŕtwa iego *OrzQuin* N2v; *CzechRozm* 162v; *CzechEp* 331, 365; A to iáwne fáłżowanie piŕmá nie prze co inŕzego vczynili Ewángelikowie [...] iedno áby nie muŕieli przyznać mieyŕcá trzećie⁸⁰ opocz niebá á pieklá potępionych. *WujNT* 404.

»nie przecz innego ... jedno žeby« = *właŕnie, tylko po to* (1): nie przecz innego to vczynił/ iedno žeby koŕcioł Boży vŕpokoił. *SkarŻyw* 389.

Zwrot: »prze zdrowie pić« = *pro salute bibere* Cn (12): *BielKron* 435; Swym zwyczáiem prze iego zdrowie rzędem pili. *StryjWjaz* A4v; Są tácy/ ktorzi [...] nietylko fámi piją/ ále y drugie iuz mdleiące do pićia wyzywáią/ pełnemi znimi walczą/ á prze czyie zdrowie pijąc [*pro sanitate alicuius bibentes*]/ fámi ŕiebie niezdrawemi y fzalonemi czynią. *ModrzBaz* 52v; PRze zdrowie goŕpodarz pije/ Wŕtaway goŕćiu: á prze czyie? Prze Królewŕkie *KochPij* C4, C4 [6 r.].

Wyrażenia przyimkowe: »prze dobre« (2): Prosiemy prze dobre WKM, prze dobre kaźdego wŕasne, aby ŕię teź takieź ku ŕpolnej obronie gotowali *Diar* 77.

»prze pożytek (pożytki), keŕ pożytku, pożyteczne« (14:1:1): Ano to fzalony kupiecz czo fwoy handel wŕzytek Marnie ftraći na wieczny czas prze krotki pożytek *RejJóz* F4, F4 marg; *Diar* 74; *RejWiz* 161v, 174v; Wiáręŕ Krzeŕcijánŕką porzućił/ Tureckáŕ przyiáł/ bluźniérŕtwem zhánbięŕ Polŕką Koronę/ y roŕtyrkiemeŕ iá nápełnił/ prze pożytek fwoy *OrzQuin* C4, C4, C4v [2 r.]; Trzećie cie vczy Pan/ iáko maŕz poznawác wiernego páŕterzá/ á iáko márnegó naiemniká/ ktory prze keŕ pożytku á prze keŕ poŕtráchu fwiátá te⁸⁰/ vcieka od ciebie precz *RejPos* 125, 11; *HistLan* C3v; V poćciwego [*szlachcica*] tho ięŕt wielkie feltum/ Mijác *vtilę* á ŕzukác *honeŕtum*. Prze pożyteczne/ thák fmaŕkuie fwiatek/ Mijamy ŕławne/ nazacnieyŕzy kwiatek. *RejZwierc* 220, 37v, 225; *KochFr* 123.

»prze rozkoŕz(y) (a. keŕ rozkoŕzy, a. rozkoŕzkę)« (7): *RejWiz* 54; *RejAp* 199v; A nigdy w lepŕzy frymárk nie tráfiŕz/ Gdy czás márny prze roŕkoŕzny [*lege: rozkoŕzy*] ftraćifz *RejPos* Bv, 30v marg; 67; *Oczko* 12; A wieć to rozum/ moy namillzy Chrzeŕcijánŕki bráćie/ prze keŕ roŕkoŕzy ná pálcu/ ktora ták dŕugo trwa/ pokić fię gorzáłká/ wino/ álbo piwo po gárdle wlecze/ podiác ták wielkie męki dobrowolnie y cięŕżkoŕći muŕifz *WerGoŕc* 227.

»prze sławę« (1): (*nagł*) Do Iádámá Konárkié⁸⁰ bifk⟨upa⟩ Pozn⟨ańskiego⟩ (-) [...] ty fłużąc oyczyźnie przodków fwych przykłády/ Nie pierscień/ áles wŷytyki wylał fwe poklády Prze fławę domu fwego *KochFr* 123.

»prze kęś swej wolej« (5): prze kęś tey doczeńney fwey woley/ Nie baczył nic w iákies niewoley. *RejPos* Bv, 208v, 319, 345; *RejZwierc* 252.

»prze zbawienie« (8): Potym rzékł [*Jeżus*] pokłęknałwłfy: Dáy matuchno przeżegnanié/ ototz ijdę prze ludfkie zbawienijé/ będę na krzyżu wifiał miedzy lotry *OpecŻyw* 88v; *BibRadz* *2v; Przetoż to iuż pewnie wiedz wfelkie pokolenie/ Iż fie BOG sítał Człowiekiem prze ludzkie zbáwienie *ArtKanc* A4, A9v, Bv, B3v, B9v, B10.

»prze zdrowie« = *pro salute Cn* (12): bierzcie/ iedźcie/ toć iest moje Ciáło/ [...] A to záwŷe czynicie ná pámięć moię/ Gdyż prze wálze zdrowie mák fię nieboię/ A o wálz żywot ftoię. *RybGęśli* B4v. *Cf Zwrot*.

»prze zysk« (2): *RejZwierc* 232v; *Pleczá*/ co złotem/ karmifz fię y żyiefz/ A prze ieden zyfk/ wilem trofk myśl bijełz *GrabowSet* V3.

6. *Wskazuje na pośrednictwo: za pośrednictwem kogoś, czegoś* (17) : oto duch fzwýaty zwyecznołzczy rządzył yłz prze tą panną myal przyuyełcz náłzwyath bofkye myłofyerdzye *PatKaz II* 74v; Abo Dawid y prorocy Wiele flychác o ich mocy A wiele bog prze nie czynił A częłtokroć fwoy gniew mienił *RejRozpr* B3; A z tem szli ku panom i prze p. Bnińskiego poślá wojewodztwa poznańskiego powiedzieli przyczyny, żeby tu powinni wszyscy byli stanác za recesem sejmu przeszłego *Diar* 28, 85; Spowiedź prawdziwa prze kthorą grzechy odpufzczone bywáią *LubPs* H3v *marg*; Bierze [*Abraham*] obiecáne błogosłáwieńftwo prze Krytułá. *BibRadz Gen* 12 *arg*; *Mącz* 33d; on [*Pan Jeżus*] iest wrotá/ on iest drogá/ á przeń iefli kto nie wnidzye/ iuż iná braną żadną wniść nie może *RejAp* 182; A prze cie páná Bogá profzę/ ktoż mie to/ y prze ktorą przyczynę w te želázá wládził. *GórnDworz* S6v [*idem WerGość*], S7; Złote Duchá ś. sł[o]wá prze vftá Le[o]ná. *SkarJedn* 185 *marg*; *KochOdpr* D2v; *SkarŻyw* 463; *NiemObr* 115; *WerGość* 248 [2 r.]; *ZapKościer* 1588/82v.

7. *Wskazuje na sprawcę lub czynnik sprawczy; ab PolAnt* (13) : a tho wftko ny przes kogo yeno prze nye, abowiem tho ony wŷithko same sprawyly *LibLeg* 10/63; *RejKup* m8; Acz my nic w tym nie wątpimy, Miłościwy Krolu, że to snadnie okazać możemy, iż nie prze stan nasz poselski to wŷyćko tracenie czasu się stało *Diar* 65; *RejPos* [36] [2 r.]; Ten [*kto kocha mądrość*] będzie miefzkał w gołpodzie wŷzech dobr á pod dáchem iey záchowa dziatki fwoie/ y odpoczynie pod gáłáfkami iey. Będzie prze nie bronion od vpalenia *BudBib Eccli* 14/26[27]; *MycPrz* I Bv; *CzechRozm* 169; MAdry w fpráwách fwoich/ w sídle bárzo mocny/ Wieczny fprawcá wiekow/ święty y wŷechmocny/ Kto mu w czym przygáni/ prze fwą głupią mowę? *GrabowSet* Bv, B4v; Wielkie fie vciáżenie dzieie ludzióm fzlácheckim/ wyciágániem myt ná rzékách fpułnych/ ták przez dziedźice gruntów przyległych/ iáko prze iné dignitarze Koronné y Vrzedniki ziemfkie. *SarnStat* 403, 1019; *CzahTr* G4v.

8. *Wskazuje na odbiorcę: u kogo* (1) : Valet in vulgus insipientum opinio, Godźi fie prze pośpolftwo fzalonych ludzi zdánie. *Mącz* 474a.

9. *Wskazuje na stosunki przestrzenne: przed kimś, przed czymś* (5) : *RejZwierc* A4; y położył przeń krolewfką fztukę mięfá/ to iest/ s práwey części Báráná przedniey. *BielKron* 63v; Ale chléb

(według przypowieści) z łolą/ Każę położyć prze cię z dobrą wolą. *KochFr* 8; Myć dziękuiąc Chwałę ponieśiem: ofiarę gotuiąc. Prze twé ołtarze ponieśiem śpiewaiąc Powinné dáry/ powiną cześć dáiac *ZawJeft* 19; *WujNT Mar* 8/7.

10. *Wskazuje na stosunki czasowe: w przeciagu jakiego czasu, jak długo (2)* : O ktorey [zdrowej wierze chrześcijańskiej] to dobrze wiecie/ iż więcey niż prze tyfiąc lat od Antichriřtá Rzymłkiego/ rozmaitymi y dziwnymi wymyřłami/ zabobony y nabożeńřtwy była zefzpacona/ zawiřłana y żatłumiona *CzechRozm* A3v.

Wyrażenie przyimkowe: »prze [jaki] czas« (1): Gdyby kto imienie dzyedziczne zářławił [!] komu/ [...] nieczyniąc o tym żadnego świádectwá przed řádem ábo w párochey prze ták długi czás [tj. 30 lat]/ [...] tedy táki niedbálec odpada od wieczności onego imienia. *UstPraw* G4.

11. *Wskazuje na odpowiedniość znaczeniową (1)* : ná ktore [osły] było włożono dwie ście chlebá/ y řtho kóřłow Rozynkow y řiedń řztuk Fig/ y dwoie naczynie winá. Y rzekł Krol do Syby: Co řie prze te rzeczy rozumie [*Quid sibi volunt haec*]? *Leop 2.Reg* 16/2.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2)* : Ob – Dřia [!], prze. *Calep* [711]a; Pro – Prze. *Calep* [849]b.

II. *Cum G: bez (2)* : Bo rozumiała temu Mądrość nawyřsza, że jako przez urzędu ziemskiego żadna Rzeczpospolita dobrze a bez upadu stać nie może, że takież prze urzędu duchownego kościół Iego ř. bez wiecznego upadu trudno zachowan być mógł. *DiarDop* 107; A gdy pozwány ná roku pierwszym nieřtánie/ táki ma być w winie przekazan. Nieřtánieli ná wtorym zawayim roku/ táki [...] prze powodu [tj. przewodu sądowego] ma być zdan *UstPraw* I.

Synonimy: **I.1.** dla, przed; **5.** dla; **9.** przed.

Cf **PRZETO, PRZEZ**